

Posudek oponenta diplomové práce Denisy Vernerové

Rasistické zákonodárství nacistického Německa

Autorka ve své diplomové práci zpracovala závažné téma, které bylo v minulosti již několikrát na Právnické fakultě Univerzity Karlovy předmětem diplomových prací. Vyžaduje znalost české a německé literatury, věnované dané tematice, a předmětných nacistických „právních“ předpisů.

Diplomantka formálně rozčlenila svou práci do 15 kapitol s tím, že kapitoly 11–15 jsou nadepsány jako Závěr, Seznam použitých zkratk, Seznam pramenů a odborné literatury, Shrnutí a Summary. Diplomová práce je však při bližším pohledu z obsahového hlediska spíše rozdělena na dvě části: první z nich představuje jakýsi úvod k problematice (s. 6–22), popisující vývoj od konce první světové války do nacistického uchopení moci v Německu. Druhá se pak zabývá rasistickým zákonodárstvím ve vztahu k Židům a Romům, jeho aplikací a rovněž hrůznými důsledky nacistické politiky vedoucí k fyzické likvidaci těchto lidí v období „Třetí říše“.

V Úvodu na s. 6 diplomantka uvádí: „Pro vytvoření celkového obrazu tehdejšího vývoje se v prvních částech práce budu věnovat historickému kontextu nástupu nacionálních socialistů k moci. Zejména budu zmiňovat dva, dle mého názoru, nejdůležitější dokumenty, jež zásadním způsobem ovlivnily vývoj poválečného Německa. Jedná se o Versailleskou mírovou smlouvu a ústavu Výmarské republiky. Právě v prvním dokumentu spatřuji příčinu obrovského neštěstí, které zasáhlo v konečném důsledku životy milionů obyvatel nejen Německé říše.“

Pařížskou konferencí a versailleskou mírovou smlouvou se pak autorka zabývá ve druhé kapitole na s. 8–12, nazvané „Historická východiska po první světové válce. Na s. 8 uvádí: „Nechvalně známý článek 231 smlouvy, tzv. klauzule o válečné vině, označil Německo za viníka rozpoutání válečného konfliktu.“

Domnívám se, že autorčino tvrzení, že versailleská mírová smlouva a ústava Výmarské republiky zapříčinily neštěstí milionů lidí, se nezakládá na faktech. Stejně tak je z historických bádání dosti zřejmé, že Německo a také Rakousko-Uhersko válku skutečně vyvolaly. Stejně tak i skutečnost, že císař Vilém II. byl z důvodů jemu vlastních jedním z hlavních viníků války, je všeobecně známa.

Autorka se dále podivuje nad tím, že Německo nebylo přizváno do Společnosti národů hned při jejím vzniku (s. 9). Považoval bych to spíše za logický důsledek čtyřletých válečných útrap a zbytečné ztráty milionů lidských životů. Skutečnost, že se Německo stalo součástí Společnosti národů až s určitým časovým odstupem, což i samotná smlouva umožňovala, považuji rovněž za logický důsledek války.

V následující kapitole 2.2, věnované versailleské mírové smlouvě, autorka na s. 9–10 uvádí: „Císařská říšská země Alsasko-Lotrinsko (*Reichsland Elsaß-Lothringen*) zanikla a její území bylo začleněno do stávajícího systému francouzských departementů. Obdobně bylo zacházeno i s dalšími územími, a tak část území Pruska, Horního Slezska a Poznaňsko připadly nově vzniklému Polsku, neutrální území Moresnet a německá města Eupen a Malméd Belgii, Hlučínsko bylo postoupeno mladému Československu.“

K tomu je třeba uvést, že Alsasko-Lotrinsko, které se stalo pevnou součástí Francie, jí bylo odňato v roce 1871 Pruskem v důsledku Prusko-francouzské války. Hovořit o tom, že některá území připadla „nově vzniklému Polsku“, považuji za nešťastné vyjádření. Vždyť to bylo právě Prusko, které se aktivně podílelo na záborech Polska v druhé polovině 18. století a způsobilo tak zánik tohoto evropského státu na více než sto let.

Ve třetí kapitole nazvané „Výmarská republika“ autorka pojednává nejprve o ústavě Výmarské republiky, a to na necelých dvou stranách. Tato ústava měla být probrána podrobněji. Poněkud zvláštní je autorčino hodnocení na s. 14: „Výmarská republika se zrodila především z chaosu, bídy, nenaplněných ambicí, zmaru, vzteku a dluhů.“ Autorka pomíjí skutečnost, že se jednalo o jeden z nejslušnějších států v celých německých dějinách, především pro svou vnitřní a vnější neagresivnost. Myslím, že skutečnost, že byl pod dohledem spojenců, mu spíše prospívala.

Při úvaze nad tím, proč nacistická strana získala ve 30. letech ve volbách tolik hlasů (přesto nikdy nedosáhla nadpoloviční většiny) a v roce 1933 převzala pod vedením Adolfa Hitlera v Německu moc, měla autorka spíše vycházet z jiného úhlu pohledu. Jsem přesvědčen o tom, že se měla zamyslet nad tím, zda přeci důvody nespočívaly někde uvnitř mysli voličů této strany a nikoli ve vnějších podmínkách. Program nacistické strany i dílo *Mein Kampf* a jejich evidentní závadnost, včetně rasistického zaměření, byly přece všeobecně známy.

Druhá část diplomové práce, která se věnuje čistě jen rasovému zákonodárství, počínající s. 23, je kvalitativně lepší než část předcházející. Zde bych měl jen některé připomínky.

Na s. 42 uvádí autorka, že R. Heydrich byl „údajně“ židovského původu. Zvolil bych jinou formulaci vzhledem k tomu, že to nebylo prokázáno.

Na s. 45 je na šesté řádce shora chybně uvedeno *státním* občanem, správně má být *říšským* občanem.

Na s. 50 autorka hovoří o tom, že „sehrála roli Hitlerova *osobnostní nastavení*“, na s. 54 autorka uvádí, že H. Göring se stal „*číslem jedna německého hospodářství*“. V obou případech bych zvolil spisovnější formulaci.

Pokud jde o práci s literaturou, vychází autorka především z českých překladů děl cizojazyčných autorů, které vyšly po roce 1990. V některých případech používá i literatury německy psané. Domnívám se, že autorka měla použít více německy psaných vědeckých děl, což by práci přineslo větší hloubku.

Autorka cituje nebo parafrázuje zejména v druhé části práce internetové zdroje. Měla uvést na příslušné stránce i v přehledu na konci knihy o nich bližší údaje, které by umožnily jejich bližší identifikaci.

Za klad práce považuji skutečnost, že autorka uvádí v textu překlad nacistických předpisů spolu s jejich originálním zněním.

Diplomovou práci s velkými výhradami doporučuji k obhajobě.

V Praze 24. ledna 2017

Doc. JUDr. Záboj Horák, Ph.D.

oponent